

Geçmişten Günümüze Urfa'da Müzik

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Abdullah EKİNCİ

Prof. Dr. Ekrem BEKTAŞ

Prof. Dr. Hüseyin AKPINAR

Prof. Dr. Mehmet ÖNAL

Prof. Dr. Oğuz Ozan BİLEN

Doç. Dr. Ahmet Suat KARAHAN

Doç. Dr. Gökhan YALÇIN

Doç. Dr. Mahmut KAYA

Dr. Öğr. Üyesi Cihan TABAK

Dr. Öğr. Üyesi Elçin ERGİN

Dr. Öğr. Üyesi Ozan BALDAN

Dr. Öğr. Üyesi Ömür Arda AYDIN

Dr. Öğr. Üyesi Taner TOPALOĞLU

Öğr. Gör. Celal ŞAHİN

Öğr. Gör. Güllü ÖZTÜRK

Öğr. Gör. Murat BİRER

Öğr. Gör. Zeki Fırat DEMİRCİ

İmtiyaz Sahibi / Publisher • Yaşar Hız
Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • Eda Altunel
Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Gece Kitaplığı

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı Yayınları
Şehir Kitaplığı Dizisi 47

Genel Yayın Koordinatörü
Mehmet Emin ÖZÇINAR

Yayın Koordinatörleri
Suphi ÇİÇEK
Ahmet DAĞLAR
C. Azzat BİRİNCİ

“Yazıların hukuki sorumluluğu yazarlara aittir.”

Kitabın tüm hakları Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesine aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz ve izinsiz çoğaltılamaz

Birinci Basım / First Edition • © ARALIK 2019

ISBN • 978-625-7976-69-5

© copyright

Bu kitabın yayın hakkı Gece Kitaplığı'na aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin
almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

The right to publish this book belongs to Gece Kitaplığı.
Citation can not be shown without the source, reproduced in any way
without permission.

Gece Kitaplığı / Gece Publishing
Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak
Ümit Apt. No: 22/A Çankaya / Ankara / TR
Telefon / Phone: +90 312 384 80 40
web: www.gecekitapligi.com
e-mail: gecekitapligi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume
Sertifika / Certificate No: 47083

SUUT KEMAL YETKİN'İN ŞİİRDE SES VE MÛSİKÎYE DAİR DİKKATLERİ

Halef NAS*

GİRİŞ

Suut Kemal Yetkin'in şiire dair dikkatleri güzel sanatların yapısal birliğine bağlı birer sanat eleştirisi hükmündedir. Birçok eleştirmen sanatın değerini üslupta arar. Suut Kemal Yetkin de eleştirileri ve denemelerinde şiirde konudan önce üsluba dikkat çeken bir yaklaşım sergiler. Şiirlerini beğendiği Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar gibi şairlerin şiirde mûsikî arayışları sembolizmin etkisiyledir. Yetkin, sembolizmi eleştirmenin yanı sıra şiirde mûsikî üzerinde dikkatlere değinirken bu sembolist etkiyi de önemser. Özellikle Paul Verlaine'in "Şiir Sanatı"ndaki "Mûzik gelir, her şeyden evvel mûzik" (De la musique avant toutes choses)¹ anlayışının Cumhuriyet Devri Türk şiir poetiğindeki yansımalarına odaklanır. Türk edebiyatı Cumhuriyet Devrine (1923-1940) gelindiğinde klasik, romantik, realist ve parnasyen etkileri yaşamıştı. 19. asrın sonlarına doğru edebiyata naklettiği sembolist etkiyi Servet-i Fünun ve Milli Edebiyat devirlerinden sonra da devam ettirmiştir. Edebiyattaki bu sembolist etki Cumhuriyet Devrinde en nitelikli eserlerini verir. Suut Kemal Yetkin'in şiirde mûsikî kalitesine ilişkin eleştirileri de benzer bir niteliğin ürünleri olacaktır. Şiirde mûsikî unsurunu ararken ağırlıklı olarak şiirde sesin durumuna, şiirde tonaliteye, iç ve dış şeklin yansımaları olan ritim ve ahenge, edaya dikkatleri çeker. Büyük şairlerin şiirindeki kaliteyi belirleyen etmenlerden biri tahassüs keyfiyettir. Esasında tahassüs estetik beğenisi olan bir eleştirmende bulunabilecek bir özelliktir ve sanat eserleri üzerinde yoğun bir araştırma ve incelemenin neticesi olarak kendini belli eder. Suut Kemal Yetkin'in estetik ve sanata dair çalışmaları şiirde mûsikîye ait tahassüsü inkişaf ettiren amiller arasındadır. Yetkin, estetik üzerine dikkatlerle beslenen sanat eleştirisini şiirde mûsikî konusunda görünür kılmıştır. Bunu yaparken sadece kendi iç dünyasına bağlı kalmamış ayrıca akademik okuma ve araştırmalardan beslenen bilimsel verilerin ışığında denemelerini yazmıştır. Dolayısıyla şiirde mûsikî unsuruna dair değerlendirmeleri sırf intibalardan oluşmuş değildir.

Sanatta Şiir ve Müziğin Yeri

Suut Kemal Yetkin için sanat, sanatların bir terkididir ve sanatta ihtisas bir sona vardırılmamalıdır. Bu belirleme sanatlar arasındaki iş bölümünün varlığını ifade eder. Nitekim sanatçılar farklı alanlarda uzmanlaşırken birbirlerinden etkilenir. Mevzunun daha iyi anlaşılması kaçınılmaz olarak bir nazariye sahibi olmayı gerektirir. Nazari bir bakış nihayet artistik faaliyetleri sınıflandıracaktır. Yetkin, tasnifini yaparken sanatları güzel sanatlar ve tatbiki sanatlar şeklinde ikiye ayırır. İlki insanın güzellik ihtiyacını karşılarken ikincisi hem güzel hem de faydalı şeyleri vücuda getirmenin yollarını arar. Mesela şiir her zaman güzeli arar; ancak bir halı güzel olmanın yanı sıra faydalı da olmalıdır².

Buradan hareketle de güzel sanatları zaman ve mekân çerçevelerindeki durumuna göre plastik sanatlar ve fonetik sanatlar diye ikiye ayırır. Birinciler kapladıkları mekânlarda görme duyusuna hitap eden mimarlık, heykeltıraşlık ve resimdir. Sonrakiler işitme duyusuna hitap eden mûsikî ve edebiyattır. Mûsikî seslerle, edebiyat kelimelerle bedii bir heyecan uyandırmaya çalışır. Edebî eserlerin en harikası da şiirdir. Yetkin'e göre şiiri yapan şey ne Victor Hugo'nun ifade ettiği gibi felsefi fikirlerdir ne de Alfred de Vigny'nin şiirlerinde görülen ahlakî mülahazalardır. Şiiri yapan, güzelliği parlak hayaller ve âni sembollerle konuşturur³.

Güzel sanatlar göz önüne alınca hangi sanat daha yüksektir? Alman filozoflarından Fechner mimariyi, Kant ve Hegel şiiri Schopenhauer müziği göstermiştir. Suut Kemal Yetkin mevzuyla alakalı olarak kati bir sanat zikretmenin güçlülüğüne değinerek bu meseleye "terkibi ve uzlaştırıcı (conciliatrice) bir metod"un tatbikini uygun görmektedir. Buna göre "Yüksek sanat ne şiir ne de mûsikîdir. Belki şiirle mûsikînin samimi bir imtizacından hâsıl olan sanattır."⁴

* Dr. Öğretim Üyesi, Harran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

¹ Erdoğan Alkan, *Şiir Sanatı*, İnkılap Yay., İstanbul, 2005, s. 170.

² Suut Kemal Yetkin, *Estetik*, Devlet Basımevi, İstanbul, 1938, s. 42-44.

³ *A.g.e.*, s. 46.

⁴ *A.g.e.*, s. 51.

Şiir sanatı farklı sanat türlerinden beslenmeye, diğer edebi türleri etkilemeye açık bir sanattır. Aslında sanatın doğası karşılıklı tesirlere müsait ve Platon'un *Phaedrus*, *Gorgias* ve *Devlet* diyaloglarında tartıştığı, Aristoteles'in kavramlaştırdığı organik birliğe (organic unity) sahip bir yapıdadır⁵. Suut Kemal Yetkin sanatın, yapısındaki birlik sayesinde bir anlam kazandığını ifade ederken benzer görüştedir: "Sanat şekilleri üzerindeki incelemeler, bu şekillerin "organique", birer bütün olduğunu, şeklin hayatına iştirak eden unsurların yani renklerin, çizgilerin, ışık ve gölgenin ve bunlardan husule gelen parçaların ancak bütün içinde bir mânâ aldığını bize açıkça gösteriyor."⁶

Sanat, türleri içinde bir birlik prensibine dayanırken müzik de kendi içinde bu birliğe sahiptir⁷. Sanat türleri arasındaki ilişki sanat tarihi boyunca devam etmiş; bir yandan sanatlar, özel bir konumda bulunurken öbür taraftan diğer sanatların bazı ilkelerinden yararlanmışlardır. Antik çağda sanatlar arasında bugünkü anlamda net bir ayırma henüz gidilmemişti. Ancak sanatlar arasındaki yakınlık ve etkileşim belirgindir. Müzik ve dans, resim ve şiir ilişkisi gibi. Yunanlılar "moüsike"i (müzik) dansı ve eğitime ait unsurları ifade etmek için de kullanmışlardır⁸. Antik Yunan ressamı Simonides "resim sessiz bir şiir, şiir konuşan bir resimdir" derken şiir ve resim arasındaki ilişkiyi göstermiş olur⁹. Şiir sanatının yakın bir ilişki içinde bulunduğu bir sanat da müziktir. Şiirde ses ve mûsikî değeri bir şiirin niteliğini belirleyen temel ölçülerden biridir ve bu değer her şeyden evvel üslup ile alakalıdır.

Şiirde Üslup ve Konu

Cumhuriyet döneminin ilk şiir poetikaları sembolizmden etkilenirken şiiri genellikle ses ve müziğe atıfla tarif eder¹⁰. Sözelimi Ahmet Haşim için şiir "bir hikâye değil sessiz bir şarkıdır."¹¹; Abdülhak Şinasi Hisar'a göre, "bizzat mûsikî gibi fikrin ve felsefenin tahteşşuurumuz içinde aks-i sedası yahut devamı demektir."¹²; Suut Kemal Yetkin'in çok beğendiği ve denemelerinde çokça bahsettiği Yahya Kemal için "Şiir bir nağmedir."¹³. Paul Verlaine'in "Şiir Sanatı" şiirinin ilk mısrası olan "Müzik gelir, her şeyden evvel müzik" (De la musique avant toutes choses) bu dönem şairlerimizin şiir poetiğini belirleyen bir unsur olmuştur.

Şiirde ses ve mûsikî değeri estetik bir değerdir ve üsluba gönderme yapar. Üslup da Suut Kemal Yetkin'in vurguladığı gibi konudan önce gelir ve konunun estetik bir değeri yoktur. Yetkin konu için "değeri yoktur" demiyor özellikle "estetik bir değeri yoktur" diyor¹⁴. Yoksa sanatçının duygu ve düşüncelerini geliştirmede konunun büyük bir değeri vardır. Fakat bu, estetik bir değer değildir. Dolayısıyla şiirin estetiği konusundan gelmemektedir. Bir şair istediği her konuyu şiirleştirebilir. Ancak bu şiirselleştirme şairin iç dünyasının bir terennümüdür ve seslerle ifadesini bulur. Şiirde ses ve müzikalite iç dünyanın ifadesindeki niteliği belirleyen temel bir ölçüttür. Yetkin'e göre konudan önce üslupla alakalı ses ve mûsikî değeri şiirin kalitesini belirler. Bu yüzden bir şiir antolojisi hazırlanırken de konudan ziyade üsluba bakılmalıdır. Mevzuyla alakalı düşüncelerini de şu şekilde dile getirir:

Şiir konudan mı sızıyor? Şiire uygun düşen, düşmeyen konular mı var? Bu sorulara elbette "evet" diye cevap verilemez. Şair için şiire alınmayacak, daha doğrusu şair tarafından yaşanmayacak konu yoktur. Yeter ki şairle olay veya konu arasında bir kaynaşma olursun! İç oluşlar, kökler, varlığın derinliklerine inen yaşanmış deneyler, esrarlı bir düzen içinde biçimlensin. (...) Mısraların dış yapısı üzerinde ne kadar durulmuşsa, iç zenginliği o nispette artmıştır. Bir solukta şiir yazıldığını romantiklere bırakalım!¹⁵

Suut Kemal Yetkin'in bu düşüncelerini dile getirdiği 1952 senesinde kanaatine göre şiire dost olmayan bir dönemden geçilmektedir. Çünkü gerçek değerler kargaşalar içinde savrulmakta şiirde öze duyulan bir açıklık kendini hissettirmektedir. Şiirde özün anlamla bir ilişkisi vardır. Ancak bu anlam en basit şekliyle sözlükte anlam değildir. Sanat ve sanat eleştirisinde anlam demek zevk demektir. Sanatı anlamak ondan zevk almaktır. Fakat bu zevk entelektüel bir zevk olsa gerektir. Suut Kemal Yetkin de şiirin anlamlı olması gerektiğini savunan bir sanat eleştirmenidir. Sanatta anlam zevk olduğuna göre şiirde zevki veren

⁵ Aristoteles, *Poetika*, Çev. İsmail Tunali, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1987, s. 30, 53.

⁶ "Sanat Eseri ve Hayatı", *AÜ. Dil ve Tarih-Coğrafya Akademi Dergisi*, C.1., S. 3 (1943), s. 10.

⁷ Suut Kemalettin (Yetkin), *Sanat Felsefesi*, Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1934, s. 33.

⁸ Alex Preminger – T.V.F. Brogan, "Music and Poetry" (*Müzik ve Şiir*), *The New Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1993, s. 804.

⁹ Berna Moran, *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*, İletişim Yay., İstanbul, 2002, s. 18.

¹⁰ Adem Can, *Cumhuriyet Devri Şiir Poetikası -Dergah'tan Büyük Doğu'ya-*, Kurgan Edebiyat, Ankara, 2012., s. 129-158.

¹¹ *Piyale*, "Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar", Haz. Sabahattin Çağın, Çağrı Yay., İstanbul, 2007, s. 7.

¹² "Şiirde Vuzuh", *Dergâh*, 12 Ekim 1337 (1921), S. 12., s. 193.

¹³ *Edebiyata Dair*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yay., İstanbul, 1997, s. 48.

¹⁴ "Gerçek Sanat", *Edebiyat Üzerine Denemeler*, Palme Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 1.

¹⁵ *Şiir Üzerinde Düşünceler*, Varlık Yay., İstanbul, 1969, s. 23-24.

bir husus da ses ve mûsikî değeri olacaktır. 1952'de şiirde kaybolan değerlerden birinin anlamdan uzaklaşan şiirde ses ve mûsikî olduğunu görmek güç değildir.

Şiirde Ses ve Anlam

Suut Kemal Yetkin'in şiir üzerine yazdığı denemelerde bariz bir şekilde şiirin anlamlı olması gerektiği yönünde bir vurgu ve öz (saf) şiire dönük bir övgü vardır¹⁶. Türk edebiyatında saf şiir denince akla gelen ilk isim de Yahya Kemal Beyatlı'dır. Yahya Kemal'in aruzu kullanmasını garipseyen ve eleştiren; kimi mısralarını da Fransız şairlerden çaldığını söyleyenler olmuştur. Yetkin, ikisinin de doğru olmadığını anlatırken konunun zaten estetik bir değerinin olmadığını ve çalıntı konulardan çok bahsedildiğini dile getirir ve bütün gerçek şairlerde dolayısıyla Yahya Kemal'de olduğu gibi şiirde çalınamayacak bir hususiyetten bahseder ki o da mısra kuruluşu yani "söyleyiş"tir. Düşüncelerini örneklendirirken Mehmet Akif'in "Süleymaniye Kürsüsü" ve Yahya Kemal'in "Süleymaniye'de Bir Bayram Sabahı" şiirlerinin aruzun fe'ilâtün, fe'ilâtün, fe'ilâtün, fe'ilâtün kalıbıyla yazıldığını ancak uyumca birbirinden uzak olduğunu söyler. Çünkü aruz sadece cansız bir kalıptır ve bu kalıbı canlandıran soluklar başkadır¹⁷. İki şiir de aynı kalıpta olmasına ve aynı konuyu merkeze almalarına rağmen ses ve edada birbirinden ayrılır. Böylece "konu" estetik bir değer olarak söyleyişin yanında tali bir değerde kalır.

Suut Kemal Yetkin saf şiirin bütününde bir müzikalite arar. Yahya Kemal'in "Rindlerin Ölümü" isimli şiiri dolayısıyla yaptığı değerlendirmede bunu görürüz. Şiirin ikinci kıtasının son şekli şöyledir:

Ölüm asude bahar ülkesidir bir rinde;
Gönlü her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter.
Ve *serin* serviler altında kalan kabrinde
Her seher bir gül açar; her gece bir bülbül öter.

Ölüm gibi varlık-yokluk sorununun da irdelendiği¹⁸ şiirin ilk şeklinde "serin" sözcüğü yerine Yahya Kemal önce "siyah" sözcüğünü düşünmüş, fakat aradan yıllar geçmesine rağmen bir türlü bu şiiri yayımlamamıştı. Şiirin genelinde ve özellikle bu kıtada "r" sesleri "her, yerde, buhurdan, yıllarca, tüter, servi, kabrinde, seher, bir, açar, öter" kelimelerinde dizelerin uyum ve yapısına müzikal bir tonalite vermektedir. Bu yüzden "siyah" yerine "serin" sözcüğünün tercihi daha anlamlı olmuştur. Ayrıca "serin" kelimesi sonraki mısradaki geçen "seher" sözcüğüne "siyah"tan daha yakın bir anlam ifade eder. Yetkin bu uyumu anlamla ilişkilendirirken

Şiir için esrarlı bir uyum ve anlam bileşimi" dedim (...) kelimelerin anlatılmaz bir *ilişki* sistemi gerçekleştirmesine şiir demiştim. Bu ilişki sisteminde kelimeler hayattan adeta sökülüyorlardı; doğal koşullar içinde birleştiklerinden, başka türlü birleştikleri için onlara verdiğimiz doğal anlamları ve değerleri kaybediyorlar, mûsikî haline geliyorlardı.¹⁹

Onun için anlam ve mûsikî birbirinden ayrılamaz. Yetkin şiirin her zaman anlamlı olması gerektiği yönünde bir kanaat sahibidir. Fakat bu anlam tekrar söylemek gerekir ki kelimelerin sözlük anlamları değil şiirin bütününe yayılan müzikal bir anlamdır ve gerçeküstücülerin bilinçaltı verilerine dayanarak yazdıkları sadece birkaç kişinin anlar gibi görüldüğü anlamsız yorumlar değildir. Yetkin için kelimelerin uyumu, heceler ritmi, bu uyum ve ritmin uyandırdığı hayaller, bunlara takılan özlem ve umutlar evet bunların tümü hiçbir kuralın belirleyemediği bir oranda birleşerek biçim, biçim ve anlam ilişkisinden gelen müziğin yardımıyla derin bir telkin gücü kazanırlar²⁰.

Suut Kemal Yetkin kelimelerin sağladığı tonaliteyle duyguların ifade edileceğini düşünür. Fikrini desteklemek için François Dufrene'den verdiği "Cinlerin Raksı" örneğinde durumu izah edecektir:

¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kahraman Bostancı, *Suut Kemal Yetkin'in Estetik ve Sanat Anlayışı*, Trakya Üniversitesi, Edirne, 2011, s. 273-278. (basılmamış doktora tezi)

¹⁷ "Yahya Kemal Beyatlı", *Edebiyata Dair*, s. 63.

¹⁸ Levent Bilgi, "Yahya Kemal'in Şiirlerinde Varlık/Yokluk Sorgulamaları", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Prof. Dr. Mahmut Kaplan Armağan Sayısı*, C. 9, S. 2, Manisa-2011, s. 408-409.

¹⁹ "Şiir Sanatı", *Edebiyat Üzerine Denemeler*, s. 7-8.

²⁰ A.g.e., s. 9.

Cinlerin Raksı

I

dolce, dolce,
yaâse folce.
dolce, dolce,
joli deline.

II

Yulce, yulce,
Youdouli dulce,
yulce, yulce,
Kzili odaline.

III

Jalce, jalce,
Yahanti, galce,
jalce, jalce,
Blouzi psilline.

IV

Djilce djilce,
Hando bokjile,
djilce, djilce,
Yli zlidellne.

V

Vli zlideline
Vli zlideline
Djilce, djilce, djilce, djilce, djilce,
Jalce, jalce, jalce, jalce, jalce,
Yulce, yulce, yulce,
Dolce, dolce,
Yaase, folce.
Dolce.. dolce ...

Bu örnekten sonra altında okurlarına şöyle bir soru sorar: “Ne anladınız demiyorum ne duydunuz bu şiirden?” soruyu da kendisi cevaplar. “Şair, içindeki hangi varlığı, içinin baskısı altına alan hangi duyguyu, sözcüklerle yaşatmak istemiştir? Bizde hiçbir yankı uyandırmayan böyle bir davranışın, şairi, insanların işaretler ve yansılama sesleriyle anlattıkları çok eski çağlara götürmek istemesi değil de nedir?”²¹

Olumsuz Bir Eleştiri

Suut Kemal Yetkin’in şiirde ses ve mûsikîye dair dikkatleri bir sanat eleştirmeninin yargılarıyla beslenirken bazı şairlere ilişkin olumsuz kanaatler de ifade eder. Bunlardan biri Ahmet Haşim’le alakalı değerlendirmelerde kendini belli eder. Yahya Kemal’i her fırsatta öven Yetkin söz konusu Ahmet Haşim olunca şiirde anlam, ses ve mûsikîye dair kimi kanaatlerini unuttur gibidir. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında Abdülhak Hamit Tarhan, Cenap Şahabettin, Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı gibi şiir ustaları hayattaydı. Şairlerin örnek alacağı bu usta şairler bir yönüyle de aşmaları gereken şahsiyetlerdi. Şairlerin bu konumunun yanı sıra usta şairlerin şiirlerini öven bir yandan da olumsuz yönde tenkit eden eleştirmenler de vardır. Nurullah Ataç ve Suut Kemal Yetkin bu eleştirmenlerimizdendir. Nurullah Ataç, Ahmet Haşim’in şiirinin anlamsızlığı yönündeki eleştirileri karşılarken şairin şiir sanatının değerine ilişkin olumlu değerlendirmelerde bulunmuş ancak kullandığı dilin artık miadını doldurduğuna da dikkatleri çekerek eleştirilerini yapmıştır²². Bunun sırf Haşim için geçerli olmadığını aynı zamanda

²¹ “Anlamsız Şiir Olur mu”, *A.g.e.*, s.116.

²² Ayrıntılı bilgi için bkz., Şerife Çağın, *Şiir Daima Şiir, Ataç’ın Şiir Yazıları*, Dergâh Yay., İstanbul, 2013.

Halit Ziya için de benzer bir durumun söz konusu olduğunu hatırlatmaktadır. Suut Kemal Yetkin ise ağırlıklı olarak Haşim'i olumsuz yönde eleştirmektedir. Bazı eleştirileri şiirde ses ve müzikinin üstatlarından sayılan Haşim'in değerini her zaman olmamakla birlikte bazen ıskalar. Mesela Ahmet Haşim'in zincirleme tamlamalı yabancı kelimelerle yüklü bir lisanı bulunduğunu söylerken Haşim'in bir mısraını hatırlatarak şunları söyler: "Ahmet Haşim " *i râz-ı zirve-i Sînâ-yı kahre yükselerek* gibi mısralar düzerken, "Açık Deniz" şairi, bütün tamlamalardan uzak, öz bir Türkçe ile yazmış. Şiirin ancak her gün konuştuğumuz bir dille yazılırsa yaşayabileceğini örnekleriyle göstermişti."²³

Yetkin, bu mısraı kendi yorumunu destekler mahiyette seçmiştir. Halbuki şiir bütündür ve bütünlüğü savunan ilk isimlerden biri Suut Kemal Yetkin'in onca değer verdiği Yahya Kemal'dir. Yetkin'in şiirde bütünü esas alması gerekirdi. Ayrıca bu mısra ve kendisinden hemen sonra gelen mısralar şiirde ses ve müzikî değerini gösteren en dikkate değer söyleyişlerdendir. Ahmet Haşim "Ölmek" şiirinde şöyle söyler:

Fîrâz-ı zirve-i Sînâ-yı kahra yükselerek
Oradan,
Oradan, düşmek ölmek istiyorum
Cevf-i ye's-âşinâ-yı hüsrâna

İlk mısra bir giriş müziği gibi terkiplerle ve ağır ağır yükselmekte ve "kahr" kelimesiyle yükselirken de zirveye doğru adeta nefesin daraldığını hissettirmektedir. İkinci mısra da yüksekliğin zirvesinden bir düşüş vardır "oradan" "oradan" kelimelerinde düşüş "dan, dan" sesleriyle verilmekte ilk mısranın ağırlığına karşılık düşüşün daha hızlı oluşu birden ve hızlıca söylenmektedir. Nitekim, "düşmek ölmek istiyorum"da iki ulama artarda gelmektedir. Son mısra yüksek bir yerden birden düşen birinin sancısı "karın" anlamını da taşıyan "cevf" kelimesiyle verilirken soluğun kesildiğini "ye's" sözcüğüyle de anlayabiliriz. Ahmet Haşim'in şiir poetiği simbolizmin ses ve müzikîye verdiği değerle beslenirken ve Türk şiirine ses ve müzikîliğe değerini veren birçok şiir armağan ederken Suut Kemal Yetkin'in bunu göremeyişi yahut görmek istemeyişi Yetkin adına kaydedilecek bir kusurdur.

Sonuç olarak Türk edebiyatında şiirin gelişimi anlam ve müzikîliğe ile olmuştur. Bir yönüyle simbolizmden gelen bu unsurlar Cumhuriyet döneminde de şiirde etkisini sürdürmüştür. Şiirde müzikîliğinin önemini sanat eleştirmenlerinin denemelerinde görmek mümkündür. Suut Kemal Yetkin estetik ve sanata ilişkin yazılarında şiirde ses ve müzikî değerini gösteren değerli sanat eleştirmenlerimizdendir. Ona göre sanat, sanatların terkiibinin bir sonucudur ve en yüksek sanat şiir ve müziğin samimi imtizacından doğar. Şiirde ritim ve ahenkle kendini gösteren müzikî unsurunu üsluba gönderme yapar ve bu yönüyle de konuya göre öncelikli, şiirde kaliteyi belirleyen bir estetik değerdir. Şiirde öz ve anlam arasında sıkı bir ilişki vardır. Şairin söyleyiş tarzı taklit edilemez. Şairin söyleyişindeki müzikî şiirin orijinalliğini de belirler. Yetkin'in anladığı manada şiirde tonalite harflerle belirlenen bir mevzu değil şiirin geneline yayılan ve şiirin anlamını belirleyen bir ahenk ve ritim sorunudur. Yetkin şiirde ses ve müzikîliğe dair nitelikli değerlendirmeler yapmışsa da Ahmet Haşim'in şiirine yönelik kimi olumsuz yaklaşımlarında görüldüğü gibi bazen hakikati ıskalamıştır.

²³ "Yahya Kemal Beyatlı", *Edebiyat Üzerine Denemeler*, s. 130.

KAYNAKÇA

- ALKAN Erdoğan, *Şiir Sanatı*, İnkılap Yay., İstanbul, 2005.
- ARİSTOTELES, *Poetika*, Çev. İsmail Tunalı, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1987.
- BEYATLI Yahya Kemal, *Edebiyata Dair*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yay., İstanbul, 1997.
- BİLGİ Levent, “Yahya Kemal’in Şiirlerinde Varlık/Yokluk Sorgulamaları”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Prof . Dr. Mahmut Kaplan Armağan Sayısı*, C. 9, S. 2, Manisa-2011, s. 4087-415.
- BOSTANCI Kahraman, *Suut Kemal Yetkin’in Estetik ve Sanat Anlayışı*, Basılmamış doktora tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne, 2011, s. 273-278.
- CAN Adem, *Cumhuriyet Devri Şiir Poetikası -Dergah’tan Büyük Doğu’ya-*, Kurgan Edebiyat, Ankara, 2012
- ÇAĞIN Şerife, *Şiir Daima Şiir, Ataç’ın Şiir Yazıları*, Dergâh Yay., İstanbul, 2013.
- HAŞİM Ahmet, *Piyale*, Haz. Sabahattin Çağın, Çağrı Yay., İstanbul, 2007.
- HİSAR Abdülhak Şinasi, “Şiirde Vuzuh”, *Dergâh*, 12 Ekim 1337 (1921), S. 12., s. 193-195.
- MORAN Berna, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İletişim Yay., İstanbul, 2002.
- PREMİNGER Alex – BROGAN T.V.F., “Music and Poetry” (Müzik ve Şiir), *The New Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1993
- YETKİN Suut Kemal, *Sanat Felsefesi*, Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1934.
- _____ *Estetik*, Devlet Basımevi, İstanbul, 1938.
- _____ “Sanat Eseri ve Hayatı”, *AÜ. Dil ve Tarih-Coğrafya a kültesi Dergisi*, C.1., S. 3 (1943), s. 1-12.
- _____ *Şiir Üzerinde Düşünceler*, Varlık Yay., İstanbul, 1969.
- _____ *Edebiyat Üzerine Denemeler*, Palme Yay., Ankara, 2007.